

"Cerbeze bir hâkimdir. Yalnız seyyiat tarafını konuşurmamalı, onun hasmı olan hasenatı da dinlemeli." İzah eder misiniz?

"S - Herkes, zaman ve dehirden şikâyet ediyor. Acaba Sâni-i Zülcelâlin san'at-ı bedîine itiraz çıkmaz mı?"

"C - Hayır, asla! Belki mânâsı şudur: Güya şikâyetçi der ki, istediğim emir ve arzu ettiğim şey ve teşehhî ettiğim hal, hikmet-i ezeliyenin düsturuyla tanzim olunan âlemin mahiyeti mustaid değil; ve inâyet-i ezeliyenin pergeliyle nakşolunan feleğin kanunu müsait değil; ve meşiet-i ezeliyenin matbaasında tab olunan zamanın tabiatı muvafık değil; ve mesâlih-i umumiyeği tesis eden hikmet-i İlâhî râzı değildir ki, şu âlem-i imkân, Feyyaz-ı Mutlakın yed-i kudretinden şu ukulümüzün hendeseğiyle ve tehevüsümüz iştahıyla istediğimiz semeratı koparsın. Verse de tutamaz, düşse de kaldıramaz."

"Evet, bir şahsın tehevüsü için, büyük bir daire-i muhita, hareket-i mühimmesinden durdurulmaz."

"Elhasılı: Cerbeze bir hâkimdir. Yalnız seyyiat tarafını konuşurmamalı; onun hasmı olan hasenatı da dinlemeli, sonra muvazene edip, mizan-ı haşirdeki hükm-ü âdilâne gibi râcih gelene muhabbetle hak vermelidir."(1)

Allah kainatta bir iş görürken, bir şeyi takdir ederken sayısız fayda ve hikmetleri, sayısız cihetleri ve yönleri hesaba katar ve ona göre adım atar (*tabiri caiz ise*).

Ama insan sadece kendi heva ve isteğine, sadece kendi sınırlı menfaatine göre düşünür ve ona hareket eder.

Öyle ise kainatın ve dünyanın genel işleyişinde bizim isteklerimize ve menfaatlerimize uygun olmayan hadiseler ile karşılaşarsak, "*Bu kötü, bu çirkin, bu faydasız.*" diyemeyiz. **Dersek, küçücük ve dar hevamızı kainata mühendis tayin etmiş oluruz.**

Mesela, Allah bütün canlıları bütün insanlığı hesaba katarak, sayısız menfaat ve faydayı da içinde barındıran bir sağanak yağmur gönderiyor. Ama birisi evini derinin içine yaptığı için yağmurdan zarar görüyor ve başlıyor yağmuru kötülemeye, "*Keşke*

yağmasaydı!.." derecesine kadar varıyor.

Yağmurun sayısız faydalarının yanında böyle cüzi zararları da olabiliyor; üstelik bu cüzi zararların çıkış noktası da insanın kendi tedbirsizliği...

Şimdi bizim yağmurun bu sayısız faydalarını nazara almadan, sadece cüzi zararları nazara vermemiz ve yağmuru kötü göstermeye çalışmamız cerbeze oluyor.

Cerbeze batılı hak, hakkı batıl göstermektir.

Yağmuru mizana koyduğumuzda fayda ve güzellikleri bir trilyon iken, zararları beş on tanedir. Beş on zarara odaklanıp bir trilyon faydayı görmemek ahmaklık değil de nedir acaba...

(1) bk. [Tuluât](#).